

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ УКРАЇНИ: ОСНОВНІ РИЗИКИ ТА НАПРЯМИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ

Лужанська М. О.,

магістрантка, кафедра правознавства, ПУЕТ;

науковий керівник – доц. Тимошенко О. В.

Починаючи зі становлення незалежності перед українською економікою постала проблема державного боргу. Протягом всього періоду функціонування вітчизняної економічної системи розмір державного та гарантованого державою боргу постійно змінюється, що потребує аналізу тенденцій його розвитку в Україні, виявлення причин виникнення, оцінки ризиків та обґрунтування напрямів їх мінімізації.

За даними Міністерства фінансів України, протягом березня 2019 року сума боргу України збільшилась у гривневому еквіваленті на 34,65 млрд грн та у доларовому еквіваленті на 0,54 млрд доларів. Станом на 31 березня зовнішній борг становив 1 372,16 млрд грн (63,92% від загальної суми боргу) або 50,36 млрд доларів; внутрішній борг – 774,49 млрд грн (36,08%) або 28,42 млрд доларів. Державний борг України становив 1 859,16 млрд грн (86,61% від загальної суми боргу) або 68,23 млрд доларів. Гарантований державою борг України становив 287,48 млрд грн (13,39%) або 10,55 млрд доларів [1].

Серед причин зростання обсягу державного та гарантованого боргу необхідно виділити девальвацію національної валюти; залежність України від імпорту енергоносіїв; технічну відсталість значної частини галузей національної економіки; забезпечення фінансування дефіциту державного бюджету; надання кредиту Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [1].

Варто також звернути увагу на основні ризики зростання державного боргу, що визначені Середньостроковою стратегією управління державним боргом на 2018-2020 роки [2]. Серед них розглядають ризик рефінансування, ліквідності, валютний, відсотковий та інші. Найбільшими загрозами стійкості державного боргу, на наш погляд, є ризик рефінансування та валютний, тому зупинимось на них більш детально.

У межах боргового портфеля протягом 2018-2020 років передбачено значні піки рефінансування державного боргу, найвищий з яких очікується у 2019 році у сумі 417 млрд грн. та включає витрати з погашення та обслуговування державного боргу як у національній валюті, так і в іноземній валюті [1]. На наш погляд, мінімізація цього ризику можлива за рахунок розвитку внутрішнього ринку державних цінних паперів та за рахунок продовження здійснення активних операцій з управління державним боргом. Так, нещодавній випуск облігацій зовнішньої державної позики з погашенням у 2032 році дав змогу подовжити термін погашення державного зовнішнього боргу [2]. Також задля мінімізації витрат з обслуговування державного боргу доречним є залучення та розширення пільгового фінансування можливими партнерами України, зокрема Світовим банком за рахунок позики на підтримку соціальних та економічних реформ та шляхом бюджетного й проектного фінансування в рамках угод, укладених з міжнародними фінансовими організаціями (МВФ, ЄБРР, Світовий банк, ЄІВ тощо).

Також максимально негативно впливає на розмір державного боргу валютний ризик. У значній мірі зростання боргу у гривневому еквіваленті відбулося через істотну девальвацію національної валюти, оскільки її курс знизився з 5,05 до 26,28 грн. за 1 дол. США [3]. Найбільші показники девальзації припадали на 2008, 2014 та 2015 роки. Відповідно до прогнозу економічного і соціального розвитку України [4] протягом наступних років очікується уповільнення девальзації гривні по відношенню до долара США в рамках нормалізації грошово-кредитної політики. Така динаміка номінального обмінного курсу очікувано приведе до досягнення довгострокової рівноваги реального ефективного обмінного курсу.

Отже, в наш час державний борг не є унікальним явищем, а є загальносвітовою практикою. Інвестування та отримання грошей в кредит є необхідними складовими економіки, що дають можливість їй нарощувати темпи розвитку. Більшість розвинених країн світу активно залучають додаткові кошти в свої економіки за допомогою позик, як всередині країни так і в закордонному секторі. При правильному використанні, державний борг – це той поштовх, який здатний виводити країну з скрутного становища й значно покращити рівень добробуту громадян, а не важкий тягар для сучасного і наступних поколінь. В Україні наразі проблема державного боргу є як ніколи актуальною та гострою, оскільки в нашій ситуації отримання все нових позик не підтверджується відповідним зростанням в економіці.

Список використаних джерел:

1. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>. – Назва з екрана.
2. Про затвердження Середньострокової стратегії управління державним боргом на 2018-2020 роки [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серп 2018 р. № 883. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/883-2018-%D0%BF>. – Назва з екрана.

3. Офіційний веб-сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua>
4. Прогноз економічного і соціального розвитку України на 2019-2021 роки [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2018 р. № 546. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/546-2018-%D0%BF>. – Назва з екрана.